

вироблення розуміння й оцінки явища чи події, їх ролі й місця в житті, прогнозування впливу на сучасність, практичні пропозиції щодо їх використання. Існує пояснення, є прогнози, дається оцінка явищам і подіям, автор пробує робити практичні прогнози щодо їх використання.

ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ КОНФЛІКТ У ТВОРАХ М. ХВИЛЬОВОГО ТА І. БАГРЯНОГО

Доп. – Киба В., ЖТ–41

Наук. кер. – ст. викл. Садівничий В.О.

Публіцистика не може бути безконфліктною, як і безпроблемною. Публіцистичний конфлікт – це безпосереднє, адекватне відображення суперечностей соціальної дійсності. Особливості їхнього відображення в публіцистиці – у виявленні суспільно-політичної основи колізії, в оголошенні підтексту, розшифруванні таємниць, у виявленні прихованих для масового читача й досліджених і розкритих публіцистом причиново-наслідкових зв'язків. Журналістикознавці в публіцистиці розрізняють такі види конфліктів: обставинні, міжперсональні та внутрішньо-психологічні. Однак визначення, почерпнуті з підручника, можуть дати лише теоретичні відомості про публіцистичний конфлікт, але насправді зрозуміти його суть і природу, зрозуміти витoki можна лише на прикладі конкретних публіцистичних творів. Ми для цього взяли памфлети уродженців Сумщини Миколи Хвильового та Івана Багряного.

Активна публіцистична діяльність Івана Багряного розпочалась лише в еміграції, і найяскравішим із цього доробку став памфлет “Чому я не хочу повертатись до СРСР”, який оцінюють як “один із тих документів, які допомогли змінити ставлення західної громадськості до проблеми “переміщених осіб”, започаткували “деміфологізацію сталінського режиму”. В основу памфлету покладений обставинний конфлікт: конфлікт маленької людини, сильною лише своїм словом, та величезної, могутньої тоталітарної держави, конфлікт між патріотичними почуттями до Вітчизни та обставинами, які не дозволяють

повернутись до неї: “Для європейців і для громадян всіх частин світу (крім СРСР) дивно й незрозуміло, як-то може людина утікати від своєї Вітчизни і не хотіти вертатись до неї. То, мабуть, великі злочинці, що бояться кари за великі гріхи перед своєю Вітчизною? Я не тільки не є злочинцем супроти своєї Вітчизни, а, навпаки, я витерпів за неї третину свого життя по радянських тюрмах і концтаборах ще до війни. Вона мені сниться щоночі, і все ж я не хочу вертатись до неї”.

Хіба не виражений яскраво у памфлеті саме обставинний конфлікт між ідеальним та реальним, теоретичним та практичним?

Публіцистичні твори Івана Багряного також рясніють прикладами міжперсональних конфліктів. Одним із найгостріших є конфлікт “письменник-критик” (стаття “Нотатки письменника”, в якій автор пояснює причини всіх помічених критиком неточностей у творі, відповідає на зауваження). Незважаючи на те, що стаття носить дещо полемічний, дискусійний характер, вона витримана у спокійному, зрівноваженому тоні, відчувається толерантне ставлення автора до опонента. Це свідчить не лише про талант Івана Багряного як публіциста, а й про вміння вести полеміку, ввічливо висловлювати свою думку, не ображаючи співбесідника.

У будь-яких конфліктах, що знаходять своє відображення у памфлетах та статтях, автор проявляє себе як гуманіст, як вихована, високоосвічена людина, котра на повен голос висловлює протест проти ультранационалізму, винищення або поневолення одних народів заради існування інших, військового шляху розв’язання будь-яких конфліктів.

Що стосується публіцистичної спадщини Миколи Хвильового, то вона не менш багата на публіцистичні конфлікти. За порівняно недовгий, але напрочуд насичений творчий вік, автор написав і опублікував у пресі, а частково й окремими книжками, чотири серії памфлетів (правда, четверта “Україна чи Малоросія?” не була допущена до друку): “Камо грядеши” (1925 р.), “Думки проти течії” (1926), “Апологети писаризму. До проблеми культурної революції” (1926).

Микола Жулинський, оцінюючи цей доробок, стверджує, що Микола Хвильовий не був ніколи боротьбистом, але проблеми соціального і національного відродження України, виходу української культури на нові, європейського, а то й світового значення рівні його тривожили. Саме ці проблеми і стали центральними в памфлетах Миколи Хвильового, саме вони лежали в основі обставинних конфліктів, що знаходимо у публіцистичних творах письменника. У якому становищі опинилась українська література, культура загалом? Який шлях подальшого розвитку обрати? “Зеров чи Гаркун-Задунайський”, Європа чи “Просвіта”, пролетаріат чи інтелігенція? Скільки суперечностей! Який же напрямок роздоріжжя обрати? Сам публіцист не може окреслити шлях ідеального, єдино можливого, правильного розвитку для української літератури. З одного боку, Микола Хвильовий проголошує новаторські, модерні ідеї орієнтації на психологічну Європу, а з іншого, закликає: “Поспішаймо до інституту марксизму”.

І нібито Хвильовий-публіцист має підготовлений, продуманий план самостійного повноцінного розвитку української літератури, яка б постійно тримала курс на психологічну Європу. І нібито доведено неспроможність “масового”, пролетарського письменника створювати високо естетичну художню літературу, але тут же знаходимо суперечливе твердження: “Ніколи не було стільки можливостей для розвитку української пролетарської літератури і взагалі літератури, як тепер, у нас, в республіці Комун”.

Таким чином, можна зробити висновок, що основу памфлетів Миколи Хвильового становлять внутрішні конфлікти, які є віддзеркаленням “маятникового” стану душі самого митця.

Глибокі горизонти особистості митця відкриваються за товщею слів, складених у блискучі публіцистичні твори. Хіба може нудна теорія розказати більше про публіцистичний конфлікт, ніж живі, вистраждані, викарбувані самим серцем, рядки памфлетів наших краян, видатних майстрів слова, Івана Багряного та Миколи Хвильового. Знати не лише зміст їхніх творів, а й проникнути в сутність, зрозуміти першопричину

написання, з'ясувати принципи побудови текстів – піднятися на ще один щабель, який веде до вершин професійної творчості.

ХУДОЖНІСТЬ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТВОРІВ

МИКОЛИ ДАНЬКА

Доп. – ст. викл. Садівничий В.О.

Художність публіцистичних творів Миколи Данька широка і різнопланова, що дає підстави говорити про багатство поетики. Та перш ніж аналізувати її, слід звернути увагу на те, що зараз у журналістико-, мово- та літературознавстві існує досить чимало визначень поняття «поетика». Початково воно утворене від співзвучного грецького слова *poetike*, що означає «поетичне мистецтво». І саме як вчення про художню літературу глумачиться в трактаті Арістотеля «Про мистецтво поезії». Щодо сучасних визначень поняття «поетика», привертає увагу підхід Елеонори Соловей, яка пропонує прийняти, що це художність твору як система певних творчих принципів. Надія Зелінська у своєму монографічному дослідженні «Поетика приголошеного слова» називає поетикою «організацію та оцінку тексту в системі естетичних координат».

Виходячи з наведених визначень ми й схарактеризуємо нарис Миколи Данька «Вечорниці в селі Погребах», опублікований у газеті «Ленінська правда» 17 березня 1963 року. Читаючи його, легко помітити голос самого автора, його власні думки, ставлення до теми; чітко простежуються й стадії розвитку теми, зав'язка його в композиційні вузли.

Розбитий нарис на три частини: «І. Спочатку був телефонний дзвінок»; «ІІ. Погреби. Дві зустрічі»; «ІІІ. На вечорницях дівки чарівниці».

Опис і аналіз події, що породила написання означеного матеріалу подано в зачині (ліді). Першоджерелом розповіді виступає телефонний дзвінок до редакції, який тут і наводиться